

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 24 april 1890, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om höjande af riksbankens grundfond och reservfond samt om ändring af § 4 i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830.

Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt och till bankoutskottet hänvisad motion n:o 68 har herr *Dahn* hemställt, att Riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring af § 4 i lagen om rikets ständers bank af den 1 mars 1830, att 1:o) riksbankens grundfond höjes från fyratio till fyratiofem millioner kronor och 2:o) riksbankens reservfond från fem till sju och en half million kronor.

Efter anmodan hafva fullmäktige i riksbanken i denna fråga afgifvit utlåtande, som är af följande hufvudsakliga lydelse: »Beträffande den ifrågasatta förhöjningen af grundfonden anse sig fullmäktige så mycket hellre kunna tillstyrka bifall till motionärens förslag, som lämpligheten af dylik höjning redan blifvit af fullmäktige vitsordad i berättelsen till 1889 års bankoutskott.

I fråga om ökning af reservfonden anförde fullmäktige i det yttrande till bankoutskottet, som fullmäktige 1888 afgåfvo öfver samme motionärs förslag om förstärkning af reservfonden till 10 millioner, följande:

»Enligt nuvarande lydelsen af § 4 i bankoreglementet bör riksbanken uti goda utländska statspapper innehafva minst ett belopp, som motsvarar reservfonden. Om motionen bifalles, så att reservfonden bestämmes till 10 millioner kronor, skulle det således åligga fullmäktige

Bih. till Riksd. Prot. 1890. 6 Saml. 2 Afd. 1 Häft.

att genast uppbringa behållningen af utländska statspapper till nyss berörda belopp. Fullt delande motionärens uppfattning om önskvärdheten deraf, att den ifrågavarande behållningen ökas till 10 millioner kronor, kunna dock fullmäktige ej finna skäl vara för handen att *nu* fixera reservfonden och med detsamma förrådet af utländska statspapper till den angifna summan. Anskaffandet af goda utländska statspapper kan nemligen ej ställas oberoende af bankens affärsförhållanden till utlandet och rådande konjunkturer å den internationella marknaden. Fullmäktige hafva redan länge låtit sig angeläget vara att, i den mån konjunkturerna dertill lemnat tillfälle och sådant utan hinder af omsorgen att upprätthålla den metalliska kassan kunnat ske, småningom för riksbankens räkning inköpa utländska statspapper af sådan beskaffenhet, som här ofvan omförmäls. Också har behållningen af dylika på senare tider ökats, så att den, efter att hafva varit bokförd

vid 1885 års slut till.....	kronor	5,688,362: 57,
» 1886 » » »	»	6,650,357: 57,
» 1887 » » utgjorde	»	7,646,696: 56.

Det måste naturligtvis fortfarande blifva fullmäktiges omsorg att i mån som omständigheterna göra det möjligt och lämpligt öka denna behållning. På sådant sätt torde den inom en icke aflägsen tid kunna uppbringas till omkring 10 millioner kronor. När sådant inträffar, torde rätta tidpunkten vara iune att genom reglementsbestämmelse fastslå hvad som genom affärernas naturliga utveckling redan blifvit en verklighet. För det närvarande synas deremot förändrade stadganden i ämnet icke lämpliga.»

Utskottet yttrade med anledning häraf bland annat:

»Med hänsyn till nu gällande stadgande att riksbanken bör i dylika papper innehafva minst ett belopp, som motsvarar reservfonden, anser utskottet därför ock att, förrän behållningen uppgått till sådant belopp, att detsamma medgifver vidtagande af förhöjning i samma fond, beslut i det af motionärerna afsedda syfte ej bör fattas; och ehuru i enlighet med denna åsigt visserligen, vid det förhållande att riksbanken för närvarande är egare af dylika papper till ett bokfördt belopp af kronor 7,618,696: 56, hinder ej skulle möta mot förstärkande af reservfonden med exempelvis 2 millioner kronor, synes det dock utskottet ej vara skäl höja vare sig denna eller grundfonden med mindre belopp än 5 millioner för hvarje gång, helst bestämmelserna om dessa fonder äro intagna i lagen för rikets ständers bank och en förändring i

bankoreglementets stadgande härutinnan äfven torde erfordra sådan i nämnda lag.»

Sedan frågan 1888 behandlades, har riksbankens tillgång på utländska statspapper ytterligare stigit, så att banken nu innehar sådana till bokfördt värde af 8,438,738: 57. Från synpunkten af befintliga tillgångar möter sålunda ingen svårighet att redan nu vidtaga den nu ifrågasatta mindre höjningen af reservfonden, om sådan, utan hinder af hvad utskottet 1888 anförde rörande det minsta belopp, med hvilket reservfonden borde på en gång höjas, anses böra ega rum i samband med föreslagen ändring i bestämmelserna om grundfonden, hvarvid dock förutsättes, att riksbankens vinst för 1889 icke blifver för andra ändamål använd till större del, än att disponibla medel förslå till såväl grundfondens ökning med 5 som reservfondens med 2½ million.»

För behandling af nu ifrågavarande ärende har bankoutskottet begärt sammanträde med lagutskottet, och får det sammansatta banko- och lagutskottet härmed öfver motionen afgifva utlåtande samt dervid till en början meddela, att enligt senast förrättadt bokslut riksbanken vid sistlidne års utgång, utöfver grundfonden och reservfonden samt hvad som jemlikt 1889 års Riksdags beslut skall under innevarande år utbetalas till statsverket, innehade ett belopp af kronor 9,255,995: 16, nemligen

dels återstående behållning af vinstmedel från föregående år	kronor 6,634,269: 35
dels vinst för år 1889	» 2,621,725: 81

Säger kronor 9,255,995: 16

af hvilket belopp enligt hvad Riksdagen nyligen beslutat... ..	kronor 1,300,000: —
--	---------------------

skola under år 1891 öfverlemnas till statskontoret, så att följaktligen till Riksdagens förfogande återstå kronor 7,955,995: 16

Då riksbankens tillgångar sålunda äro mer än tillräckliga för den af motionären åsyftade förhöjningen af riksbankens grundfond, anser utskottet, i likhet med hvad jemväl fullmäktige tillstyrkt, densamma böra ytterligare höjas med det föreslagna beloppet och bestämmelse derom i banklagen införas.

Hvad åter beträffar senare delen af förslaget eller att jemväl reservfonden skulle ökas med ett belopp af 2½ million kronor, hvarigenom, och i händelse detta förslag äfvensom motionen i hvad den afser grundfonden bifölles, riksbankens så kallade reserverade medel enligt ofvannämnda redogörelse ej komme att uppgå till mer än något

öfver 450,000 kronor, vill det synas utskottet, att tidpunkten för reservfondens ytterligare ökning under nuvarande omständigheter ej är fullt lämplig. Till följd af dels felslagen hafreskörd, dels underpris å vår förnämsta exportvara trä, har nemligen på senare tid tillgången för riksbanken att köpa vaxlar i utlandet varit betydligt begränsad under det å andra sidan importen synes vara i ständigt stigande, och särskildt priset å åtskilliga för landet nödvändiga utländska förnödenhetsvaror väsentligt stegrats; och då härtill kommer att behovet af utländska valutor för fullgörande af annuiteter å statsskulden fortfarande är ganska betydligt, kan det under sådana förhållanden inträffa, att riksbanken blifver nödsakad att till förstärkande af sina tillgångar utomlands använda någon del af sina utländska obligationer. Skulle nu reservfonden och derigenom äfven det minsta belopp, riksbanken bör i dylika papper innehafva, i enlighet med motionärens förslag komma att i betydlig mån ökas, kunde i detta fall följden blifva att fullmäktige måste vidtaga särskilda åtgärder för att, enligt reglementets föreskrift, så fort sig göra låter, åter inköpa dylika papper, äfven om konjunkturer och andra förhållanden vore missgynnande. Dessutom och om gränsen mellan stadgadt minimum för de tillgångar, af hvilka reservfonden skall bestå, och hvad som riksbanken uti sådana innehar blifver satt för ringa, kan lätteligen yppa sig olägenhet derutinnan, att fullmäktige, derest någon del af de utländska obligationerna skulle befinnas vara af beskaffenhet att böra afyttras eller försäljning af sådana skulle i ekonomiskt hänseende vara fördelaktig, fullmäktige förhindras att vidtaga åtgärd därför af den orsak, att derigenom stadgandet om berörda minimum blifver öfverskridet.

Visserligen kan å andra sidan sägas, att riksbanken skulle kunna till ökande af sina trasseringstillgångar i utlandet afyttra en del af sina inhemska obligationer, som hafva marknad utomlands, men för utskottet vill det synas önskligt, att dylika obligationer så mycket som möjligt qvarstanna inom landet och att riksbanken ej direkt bidrager till att genom afyttrande af sådana öka landets skuld till utlandet.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt och då härtill kommer, att derest omständigheterna fordrade anlåtande i någon högre mån af riksbankens utländska obligationstillgångar, sådant otvifvelaktigt skulle väcka mer uppmärksamhet, när fråga blefve om reservfondens medel, än om hvad som ej vore till densamma hänförligt, samt då utskottet lika med 1888 års bankoutskottet anser lämpligast, att riksbankens ifrågavarande slags fonder ej höjas med mindre belopp än 5 millioner

kronor hvarje gång, har utskottet ansett sig ej för närvarande böra tillstyrka förevarande motion i hvad afser reservfondens höjande.

Utskottet hemställer följaktligen

att Riksdagen måtte för sin del besluta:

1:o

att § 4 af lagen för Rikets Ständers bank den 1 mars 1830, sådan denna § lyder enligt kongl. kungörelsen den 3 juli 1885, skall erhålla följande

förändrade lydelse:

Nuvarande lydelse:
Banken skall hafva en grundfond af fyratio millioner kronor och en reservfond af fem millioner kronor. Dessa fonder, hvaruti värdet af bankens fasta egendom, inventarier samt mynt- och medaljsamling icke inberäknas, må ej minskas i annat fall, än att banken skulle göra förlust, som icke kan ersättas af möjligen befintliga till framtida förfogande reserverade medel, och skall i sådant fall bristen i första rummet afföras å reservfonden samt ovilkorligen af först uppkommande behållning ersättas.

Banken skall hafva en grundfond af fyratiofem millioner kronor o. s. v. lika med nuvarande lydelsen.

samt

2:o

att motionärens förslag om höjande af riksbankens reservfond ej för närvarande måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Derjemte och under förutsättning af bifall till hvad sålunda i punkt 1:o föreslagits hemställer utskottet

3:o

att bankoutskottet må erhålla uppdrag att till Riksdagen inkomma med förslag till den ändring i reglementet för riksbanken, som i anledning af beslut om grundfondens höjande blifver erforderlig.

Stockholm den 22 april 1890.

På det sammansatta utskottets vägnar:

Per Samzelius.

Reservation

af herr *Dahn*: »Jag anser att utskottet bort tillstyrka äfven senare delen af motionen (eller reservfondens höjande). Bankkomitéerna af så väl 1881 som 1889 föreslå riksbankens reservfond till 25 procent af grundfonden, och Kongl. Maj:t har ju i år accepterat senaste komiténs förslag. I de flesta större och solidare bankerna i Europa är reservfonden, som i tider af verkligt trångmål för banken i främsta rummet måste kläda skott, bestämd till nämnda eller ännu högre siffra af grundfonden. I synnerhet för Sveriges riksbank synes mig en stark reservfond bestående af goda, lätt realiserbara utländska stats- eller större städers obligationer lämplig. De utgöra ett guldsurrogat, som, utan att ligga räntelöst och så att säga tära på bankovinsten, i väsentlig mån göra guldets tjänst; de utländska statspapper, som banken redan eger, gå med ungefär samma kurs efter lika räntesats som de senast emitterade svenska statsobligationerna; ja, de danska 3½ procents obligationerna, som väl få anses som första klassens statspapper, hafva städse stått lägre än våra af 1886, hvilka ju för ej länge sedan stodo en

procent öfver pari, fast de för ett kort tillfälle — kanslerskrisen? — gingo ner. Skulle därför verkligen banken, såsom utskottet vill låta påskina, behöfva realisera något af sin obligationsfond i anledning af brist på »hafrevexlar» eller till följd af eljest störd handelsbalans — något som dock säkert ej kommer i fråga, då ju bankens tillgodohafvande i utlandet betydligt ökats sedan fjoråret och banken dessutom ej ensam är förmedlare med afseende på penningetransaktioner för vår utländska handel — vore det väl för banken förmånligare att afyttra af sina svenska obligationer än af de utländska, som ju stundom kunna vara svåråtkomliga nog för banken att få köpa och som väl vore bra att hafva till hands vid sådana oroliga och kritiska tider, då det kanske ej är möjligt att sälja ett svenskt statspapper. Beträffande utskottets betänklighet att banken genom afyttring af svenska obligationer till utlandet skulle öka statsskulden, så synes den mig något naiv, ty om banken vid betalning af en skuld till utlandet använder en viss summa af sin utländska obligationsfond eller anser det lämpligare att behålla detta sitt utländska tillgodohafvande och i stället betalar med svenska papper, qvittar det ju lika. Att utskottet anser lämpligt att endast höja reservfonden med minst fem millioner på en gång förefaller mig ganska egendomligt, när bankkomitéerna och äfven Kongl. Maj:t ansett att den borde årligen ökas med tio procent af bankens årsvinst, tills nämnda fond vuxit till minst tjugofem procent af grundfonden. Jag anser därför, att utskottet, då bankofullmäktige förklarar, att något hinder ej förefans för reservfondens ökande till af mig föreslagna belopp, bort tillstyrka min motion äfven i denna del.
